

BUCOVINENI ÎN VIAȚA CULTURAL-ȘTIINȚIFICĂ A ROMÂNIEI POSTBELICE (XI)

VASILE I. SCHIPOR

Bukowiner im kulturell-wissenschaftlichen Leben Rumäniens in der Nachkriegszeit (XI)

(Zusammenfassung)*

Die Flucht und das Schicksal der Bukowiner Flüchtlinge in Juni 1940, bzw. März-April 1944 waren sogenannte „Tabu-Themen“ in Rumänien vor den 1989er Ereignissen. Indem es die Forschungen in dieser Hinsicht weiterführt, gehört das dokumentarische Material *Bukowiner im kulturell-wissenschaftlichen Leben Rumäniens in der Nachkriegszeit (XI)* zu den wenigen alleinstehenden Werken, die diesen ergebnisreichen Forschungszweig gewählt haben.

Innerhalb der Beschäftigungen mit der Kulturgeschichte im allgemeinen, aber auch mit der Literatur- und Sozialgeschichte insbesondere, ergänzt die unterliegende Studie die bisherigen Kenntnisse durch die Forschung eines Bereiches der gegenwärtigen Geschichte, den die Forscher langer Zeit vermieden haben und der als Bestandteil des nationalen und europäischen kulturellen Patrimoniums verstanden wird.

In diesem Sinne und trotz vieler Schwierigkeiten (Zerstreuung der Bukowiner im ganzen Gebiet Rumäniens, die Auswanderung mancher von ihnen in den Okzident, die Unzuverlässigkeit einiger Quellen und der Mangel an Mitteln für Feld-, Archiv- und Bibliothekforschung, die Ablehnung oder sogar die Angst vieler Überlebenden, ihre Memoiren zu schreiben, das schwache Interesse der Nachfolger an der Familienforschung usw.) haben wir diese Studie verfasst, um sie zukünftig in einem biobibliographischen Nachschlagewerk mit alphabetisch geordneten, einer breiten Kategorie von aus der Bukowina geflüchteten Bukowinern verschiedener Nationalitäten und Konfessionen zugänglichen Daten einzubeziehen. All das ist ein Beweis für die deutliche Präsenz der Bukowina in der kulturell-wissenschaftlichen Entwicklung des Landes durch eine hervorragende schöpferische, heute wenig bekannte und bewertete Tätigkeit.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Flucht, Vertreibung, Deportation, Ribbentrop-Molotov Pakt, europäisches Drama für mehrere Generationen, Kriegsopfer, politischer Schuld, ethnische Diskriminierung und Hass, tragische Lebenserfahrungen, extreme Situationen, Authentizität und Ausdruckskraft, Trauma und soziale Marginalisierung, Erinnerungen an die Flucht, Bewusstseinsstrom, Humanisierung einer tragischen Welt,

---

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Bedauern und Nostalgie der Vergangenheit, Bewahrung des tragischen Gedächtnisses der Bukowiner, Genesung der moralischen Reflektion in der Öffentlichkeit, wenig bekannte und bewertete schöpferische Tätigkeit.

Refugiul și destinul refugiaților bucovineni din iunie 1940 și, respectiv, martie – aprilie 1944, au reprezentat un teritoriu tabu în România înainte de evenimentele din 1989. După evenimentele din 1989, aceste teme încep să fie frecventate de către istorici în cadrul unor proiecte de sine stătătoare¹.

Pentru bucovineni – ca și pentru basarabeni – înțelegerile secrete dintre Hitler și Stalin, parafate în 1939, au avut urmări catastrofale, producând o tragedie europeană pentru mai multe generații.

La fel ca toți refugiații din toate locurile și din toate timpurile, refugiații din Bucovina sunt victime ale războiului. Evenimentele din 1940 și 1944 au produs o schimbare brutală a destinului lor. Ei își părăsesc casa și locurile natale, fugind din calea sovieticilor și devenind „vinovați politic” pentru că au fugit de pe teritoriul U.R.S.S. Statutul lor de refugiați este o vreme incert. Vina lor politică este deseori mascată prin indicarea locului de origine: „originari din Bucovina, stabiliți pe teritoriul R.P.R. după 1 iunie 1940”; „transfugi sau fugiți de pe teritoriul Uniunii Sovietice”². Locurile lor de rezidență sunt Banat, Gorj, Mehedinți, Olt, Dolj, Teleorman, Argeș, Vâlcea, Câmpulung Muscel, Pitești, Brașov, București, Deva, Sibiu, Cluj, Oradea, Iași, Piatra-Neamț, Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Rădăuți, Solca, Suceava, precum și unele localități rurale din preajma acestora (Cața, județul Brașov; Ițcani, Costâna – Suceava; Dornești, Țibeni – Rădăuți, Prisaca Dornei, Vama, Vatra Dornei. Aici ei își reorganizează întreaga lor viață, depășind nu de puține ori trauma anilor '40 și marginalizarea socială prin calitățile lor recunoscute: „hărnicie, obișnuință de a face față greului, simț al echilibrului, putere de adaptare, bună organizare a gospodăriei după modelul «neamțului», solidaritate familială și de grup”.

Aparținând unor generații diferite, refugiații bucovineni ilustrează, în bună măsură, destinul dramatic al unei întregi epoci, al provinciei lor istorice și al țării deopotrivă³. Ca și în cazul Aniței Nandriș⁴, credința în Dumnezeu, cultul familiei, grija aparte pentru copii, mergând adeseori până la sacrificiul de sine, și dragostea de țară îi caracterizează pe refugiații bucovineni, ajutându-i să supraviețuiască în deceniile de după război și să se afirme chiar în viața socială, economică, științifică, literară și culturală din România.

¹ Pentru întreaga problematică a temei, vezi un tablou mai amplu în *Bucovineni în viața cultural-științifică a României postbelice* (I), în „Analele Bucovinei”, Rădăuți – București, anul XVII, nr. 2 (35), iulie – decembrie 2010, p. 367–374.

² Conf. Ruxandra Cesereanu, *Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, Iași, Editura Polirom, Colecția „Plural M”, seria „Idei contemporane”, 2006, p. 142–146.

³ *Ibidem*, p. 150.

⁴ Vezi Anița Nandriș-Cudla, *20 de ani în Siberia. Destin bucovinean*, București, Editura Humanitas, 1991, 184 p. Cartea, „o capodoperă spontană și naivă a deportării”, este premiată de Academia Română în 1992 și tradusă în mai multe limbi de circulație europeană.

Pentru convingerile lor politice, unii dintre refugiații bucovineni sunt arestați, condamnați și închiși. Puțini reușesc să plece în Occident, urmându-și destinul pe drumurile anevoioase ale exilului.

Continuând preocupările menționate mai sus (dar și altele din literatura istoriografică a problemei), lucrarea noastră aspiră să aducă un spor de cunoaștere în istoria temei, prin explorarea unui teritoriu al istoriei contemporane, ocolit vreme îndelungată de către cercetători și înțeles de noi ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și european. Totodată, facem precizarea că lucrarea noastră se află în intimitatea unor obiective cu semnificație aparte în Bucovina de astăzi: – stimularea, formarea și consolidarea unei conștiințe noi, moderne privitoare la valoarea patrimoniului propriu, ca parte integrantă a patrimoniului european; – apropierea de orizonturi noi de înțelegere și interpretare a faptelor ce aparțin acestui teritoriu al istoriei noastre postbelice; – stimularea interesului pentru cunoașterea despovărată de clișee și stereotipuri a istoriei noastre recente; – menținerea vie a memoriei tragediei bucovinenilor din veacul trecut și „însănătoșirea reflecției morale” în spațiul public din România de astăzi și din vecinătățile sale.

Gândită astfel, în pofida multor dificultăți (risipirea bucovinenilor pe întregul teritoriu al României, migrarea unora dintre ei în Occident, precaritatea surselor și a resurselor destinate cercetării sistematice de teren, arhivă și bibliotecă, refuzul și uneori chiar teama multor supraviețuitori de a-și scrie amintirile, inapetența urmașilor pentru recuperarea memoriei familiei etc.), lucrarea noastră aspiră să devină un dicționar biobibliografic de interes, cuprinzând fișiere deschise pentru o largă categorie de bucovineni, de diverse naționalități și religii, refugiați din Bucovina și ordonate alfabetic. Toate acestea ilustrează, în primul rând, „prezența Bucovinei în evoluția cultural-științifică a țării”, despre care scrie Traian Cantemir la începutul anilor '80 din veacul trecut, printr-o remarcabilă „activitate creatoare”, astăzi insuficient cunoscută și valorizată⁵.

*

Corfus, Ilie. Născut la 22 iulie 1909, în localitatea Hurjuieni-Gălănești, din districtul Rădăuți, în familia lui Petru și a Ravecăi Corfus. Studii secundare la Rădăuți și Cernăuți. Studii universitare la Cernăuți (1928–1932), specializare la Varșovia, Cracovia și Paris (1933–1936). Doctor în istorie la Universitatea din Varșovia (1935). Ilie Corfus este asistent universitar la Cernăuți (1936–1940), conduce Seminarul de Paleografie chirilică românească de pe lângă Catedra de Istorie condusă de profesorul Ion I. Nistor.

Refugiat la invazia sovietică din vara anului 1940.

Asistent universitar al profesorului Constantin C. Giurescu la Catedra de Istoria românilor de la Universitatea București (1940–1951), șef de lucrări la Institutul de Istorie Națională din București (1943–1949), conservator la Secția de

⁵ Traian Cantemir, *Dimensiuni cultural-științifice bucovinene*, cuvânt-înainte la I. Pînzaru, Petru Froicu, *Știința în Bucovina. Ghid biobibliografic*, vol. I, Suceava, Biblioteca Județeană, 1982, p. 3–7.

manuscrite a Bibliotecii Academiei Române (1943–1950), unde continuă catalogarea documentelor și manuscriselor românești, precum și a documentelor scrise în limba polonă, cercetător principal la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” (din 1957). Membru al Societății de Științe Istorice din R. S. România.

Ilie Corfus colaborează, de-a lungul anilor, la periodicele: „Codrul Cosminului». Anuarul Institutului de Istorie și Limbă” de pe lângă Universitatea din Cernăuți, „Junimea literară” (Cernăuți), „Revista arhivelor”, „Revista de istorie”, „Revista istorică română”, „Studii și articole de istorie”, „Studii și cercetări de istorie medievală”, „Studii și materiale de istorie modernă”, „Romanoslavica” (București), „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»” (Iași).

Istoricul Ilie Corfus este „specialist al epocii de trecere de la feudalism la capitalism”, cu precădere al primei jumătăți a secolului al XIX-lea, „unul din cei mai profunzi cercetători ai relațiilor româno-polone în Evul Mediu”, autor al unor lucrări valoroase referitoare la personalitatea și epoca lui Mihai Viteazul, distins pentru contribuțiile sale științifice cu Premiul Academiei Române (1948).

Dintre lucrările sale publicate în volum: *Mihai Viteazul și polonii*, VIII, București, Imprimeria Națională, 1938, 398 p.; *Însemnările Androneștilor*, București, 1947, 145 p.; *Istoria României*, III, București, 1964 (în colaborare); *Cronica meșteșugarului Ioan Dobrescu (1802–1830)*, în *Studii și articole de istorie*, VIII, București, 1966, p. 309–403; *Agricultura Țării Românești în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, București, 1969, 460 p.; *Documente privitoare la istoria României culese din arhivele polone. Secolul al XVI-lea (1536–1600)*, București, Editura Academiei R.S.R., 1970, 448 p.; *Însemnări de demult*, Iași, Editura Junimea, 1975, XII + 340 p.; *Agricultura în Țările Române, 1848–1964. Istorie agrară comparată*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, 435 p.; *Documente privitoare la istoria României culese din arhivele polone (sec. XVII)*, București, Editura Academiei R. S. România, 1983, XXII + 366 p. (214 documente).

Dintre studiile și articolele publicate de istoricul Ilie Corfus în periodice: *Correspondență inedită asupra relațiilor dintre Mihai Viteazul și Polonia*, în „Codrul Cosminului». Anuarul Institutului de Istorie și Limbă” de pe lângă Universitatea din Cernăuți, IX, 1935, p. 3–67; *Documente polone privitoare la domnia lui Simion Movilă în Țara Românească*, *ibidem*, X, 1936–1939, Cernăuți, 1939, p. 493–498; *O comisiune de hotar moldo-polonă pe timpul lui Ieremia Movilă (1598)*, *ibidem*, X, 1936–1939, Cernăuți, 1939, p. 493–498; *Asediul Silistrei din anul 1854*, în „Revista istorică română”, București, XIV, 1944, p. 57–78; *Contribuții la bibliografia românească veche*, în „Revista istorică română”, București, XV, 1945, p. 498–500; *Case arse în București în timpul uciderii ultimilor eterști, 19–21 august 1821*, în „Revista istorică română”, București, XVI, 1946, p. 248–288; *Știri despre istoria Moldovei într-o nouă cronică polonă (1575–1582)*, în „Studii și cercetări de istorie medievală”, București, II, nr. 1, 1951, p. 111–123; *Achiziția produselor agricole pentru export, o nouă formă de exploatare a clăcășimii din Țara Românească (1831–1848)*, în „Studii și cercetări de istorie”, București, V,

1963, p. 117–143; *Activitatea diplomatică în jurul conflictului dintre Petru Rareș și Polonia*, în „Romanoslavica”, București, X, 1964, p. 315–340; *Mihai Viteazul în cercetări polone recente*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»”, Iași, I, 1964, p. 171–177; *Renta feudală în Țara Românească în ajunul aplicării Regulamentului Organic (1831)*, în „Revista de istorie”, București, XVII, nr. 5, 1964, p. 1001–1020; *Evoluția rezervei feudale din Țara Românească sub Regulamentul Organic, până în 1848*, în „Revista de istorie”, București, XVIII, nr. 4, 1965, p. 807–832; *Pagini de istorie românească în noi publicații poloneze*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»”, Iași, V, 1968, p. 217–231; *Cucerirea Transilvaniei de către Mihai Viteazul după o relație polonă contemporană*, în „Romanoslavica”, București, XVII, 1970, p. 555–569; *Jurnalul expediției polone în Moldova din 1595*, în „Revista arhivelor”, București, XXXII, nr. 2, 1970, p. 525–546; *Ultimul ceas al lui Bălcescu pe pământul patriei*, în „Studia acta N. Bălcescu”, 1970–1971, p. 477–481; *O nouă scrisoare a lui Miron Costin*, în „Revista de istorie”, București, XXIV, nr. 2, 1971, p. 237–252; *Pe urmele unei corespondențe necunoscute a lui Mihail Kogălniceanu*, în „Cercetări de istorie”, București, nr. 3, 1972, p. 333–338; *Odoarele Movileștilor rămase în Polonia*, în „Studii”, București, XXV, nr. 1, 1972, p. 29–50; *Intervenția polonă în Moldova și consecințele ei asupra războiului lui Mihai Viteazul cu turcii*, în „Revista de istorie”, București, XXVIII, nr. 4, 1975, p. 527–540; *Ștefan cel Mare pe o frescă polonă*, în „Studii și materiale de istorie modernă”, București, 1975, p. 201–204; *Pe urmele lui Moise Movilă și ale lui Gheorghe Ștefan*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»”, Iași, XV, 1987, p. 297–305; *Noi informații despre români în vechi ediții polone de documente*, în „Revista de istorie”, București, XXXI, nr. 3, 1978, p. 481–504; *Noutăți despre tatăl lui Miron Costin, ibidem*, București, XXXII, nr. 4, 1979, p. 721–731; *Asediul Cetății Neamțului din 1691. Sfârșitul unei legende*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»”, Iași, XIX, 1982, p. 549–552.

Istoricul „de mare ținută” Ilie Corfus, originar din Bucovina, înzestrat cu o mare putere de muncă, pasionat și meticulos, dedicat profesiei sale de cercetător, care a îmbogățit istoriografia noastră cu valoroase volume de documente provenind din arhivele naționale și din cele polone, se stinge din viață la 26 iunie 1981 în București, fără a fi putut revedea Cernăuții, „orașul tinereții sale”⁶.

Fochi, Adrian. Născut la 26 octombrie 1920 în Cernăuți, în familia lui Silvestru Fochi, funcționar public, și a Olimpiei. Urmează cursurile la Școala

⁶ Damaschin Mioc, *Corfus Ilie*, în *Enciclopedia istoriografiei românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978, p. 109; I. Pînzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu, *Știința în Bucovina. Ghid biobibliografic*, II, Suceava, Biblioteca Județeană, 1983, p. 50–52; Constantin Șerban, *Medalion istoric Ilie Corfus (1909–1981)*, în „Codrul Cosminului». Analele științifice de istorie” ale Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, serie nouă, nr. 1 (11), 1995, Suceava, Fundația Culturală a Bucovinei, 1995, p. 173–178; Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, I, Iași – Suceava, Editura Princeps – Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2004, p. 262.

Primară de Aplicație „Dr. C. Anghelescu” de pe lângă Școala Normală din Cernăuți (1926–1938), Facultatea de Filosofie și Litere, Secția filologie romanică a Universității Cernăuți (1938–1940).

Refugiat în vara anului 1940 la București.

Își continuă studiile la Facultatea de Litere, Secția filologie modernă, a Universității din București, audiind timp de câteva semestre cursurile profesorului D. Caracostea, care îi va marca destinul, luându-și licența aici, în 1946. Absolvent al Seminarului Pedagogic Universitar „Titu Maiorescu” (1946–1947). Carieră didactică și științifică la București, unde este asistent universitar la Catedra de limba italiană a Facultății de Litere (1946–1947), profesor în învățământul secundar, predând limba franceză la Gimnaziul Unic din Râșnov, județul Brașov (1947–1948), limba română la Școala Conțești-Răcari, județul Dâmbovița (1948–1950) și la Școala Profesională de Pielărie a Ministerului Industriei Ușoare (1949–1953), documentarist la Institutul de Folclor București (1957–1964), cercetător la Institutul de Studii Sud-Est Europene (din 1964) și la Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice (1975–1982), redactor la bibliografia internațională de etnografie și folclor, SIEF (din 1959), și la revista internațională de documentare etnografică și folclor „Demos” din Berlin (din 1960).

Debut publicistic cu studiul *Istorie și folclor*, publicat în „Revista de folclor”, București, anul I, 1956, p. 279–285.

Doctor în filologie cu teza *G. Coșbuc și creația populară*, 1970, Adrian Fochi colaborează la periodice românești și străine. Dintre acestea: „Revista de folclor”, „Revista de etnografie și folclor”, „Revue des études sud-est européennes” (RESEE), „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei”, „Cahiers roumains d’études littéraires”, „Revista UNESCO”, „Limbă și literatură”, RESEE, „Demos” (R.D.G.), „Schweizerische Archiv für Volkskunde” (Elveția), „Buletin AIESEE” (București), „Analele Academiei R.S.R.”, „România literară”, „Luceafărul”, „Ramuri”, „Steaua”.

Unele dintre lucrările sale publicate în volum sunt lucrări fundamentale, de referință în specialitate: *Miorița. Tipologie, circulație, geneză, texte*, București, Editura Academiei R.S.R., 1964, 1 106 p.; Jan Urban Jarnik, A. Bârseanu. *Doine și strigături din Ardeal*, ediție definitivă, București, Editura Academiei R.S.R., 1968, 968 p.; *Bibliografia generală a etnografiei și folclorului românesc*, I, București, Editura pentru Literatură, 1968, XIV + 740 p.; *Coordonate sud-est europene ale baladei populare românești*, București, Editura Academiei R.S.R., 1975, 270 p.; *Răspunsurile la chestionarele lui Nicolae Densușianu*, București, Editura Minerva, 1976, LX + 392 p.; *Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea*, București, Editura Minerva, 1976, 392 p.; *Estetica oralității*, București, Editura Minerva, 1980, 414 p.; *Miorița. Texte poetice alese*, București, Editura Minerva, 1980, 214 p.; *Paralele folclorice. Coordonatele culturii carpatice*, București, Editura Minerva, 1984, 327 p.; *Cântecul epic tradițional al românilor. Încercări de sinteză*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985, 516 p.; *Valori ale culturii populare românești*, I–II, ediție îngrijită de Rodica Fochi, introducere Iordan Datcu, București, Minerva, 1987–1988, 523 + 521 p.

De-a lungul timpului, Adrian Fochi publică peste 250 de studii și articole științifice, bibliografii, cronici, recenzii și note diverse. Dintre acestea: *Contribuții la cercetarea cântecului muncitoresc*, în „Revista de folclor”, București, V, nr. 3–4, 1960, p. 77–97; *Parallèles folkloriques sud-est européennes*, în RESEE, I, nr. 3–4, 1963, p. 517–550; *Dimitrie Cantemir, etnograf și folclorist*, în „Revista de etnografie și folclor”, București, IX, 1964, p. 71–102, 119–142; *Das Doitschin-Lied in der südosteuropäischen Volksüberlieferung*, în RESEE, III, nr. 1–2, 1965, p. 229–268, și nr. 3–4, 1965, p. 465–511; *Versiuni extrabalcanice ale legendei despre „jertfa zidirii”*, în „Limbă și literatură”, nr. 12, 1966, p. 373–418; *Nicolae Iorga și folclorul*, în „Revista de etnografie și folclor”, XI, 1966, p. 451–646; *Die rumänische Volksballade „Unchieșii” und ihre südosteuropäischer Parallelen*, în RESEE, IV, 1966, p. 535–574; *Colindul leului*, în „Limbă și literatură”, București, XXVI, 1970, p. 99–112; *La ballade de l'épouse vendu dans le folklore sud-est européen*, în RESEE, VIII, 1970, p. 669–714; *Contributions aux recherches concernant la chanson populaire des Balkans*, în „Bulletin AIESEE”, IX, 1971, nr. 1–2, p. 81–100; *Cântecul Plevnei în folclorul sud-est european*, în vol. *Relații româno-bulgare de-a lungul veacurilor (sec. XII–XIX). Studii*, București, Editura Academiei R.S.R., 1971, p. 401–431; *A. D. Xenopol și problemele folclorului*, în vol. *A. D. Xenopol. Studii privitoare la viața și opera sa*, București, Editura Academiei R.S.R., 1972, p. 357–367; *Recherches comparées de folklore sud-est européen*, în „Bulletin AIESEE”, București, 1972, 340 p.; *Les proverbes dalmates*, în „Bulletin AIESEE”, XI, nr. 1–2, 1973, p. 125–137; *Le motif poétique „L'épreuve de l'amour dans le folklore sud-est européen”*, în RESEE, XII, 1974, 245–265 și XIII, 1975, p. 15–39; *Contribuții la istoria folcloristicii românești: Caietul de cântece populare al lui Manuil Isopescu din anul 1843*, în „Revista de etnografie și folclor”, București, XXII, 1977, p. 77–93; *Mitologice*, în „Revista de etnografie și folclor”, București, XXIII, 1978, p. 17–36; *Comentariu folcloric la o pildă esopică*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei”, X, 1978, p. 421–430; *Formula adynaton și folclorul român*, în „Revista de etnografie și folclor”, București, XXIV, 1979, p. 131–151; *Versiunea românească a unui subiect internațional. Fata rău măritată*, în „Revista de etnografie și folclor”, XXV, 1980, p. 23–40.

Adrian Fochi, „eminentul folclorist” (Petru Caraman), „cercetător laborios al folclorului românesc și al folclorului balcanic” (Iordan Datcu), promotor al studiilor de folclor comparat în România, are contribuții fundamentale în câteva domenii: balada populară românească în context sud-est european, motive poetice în folclorul sud-est european, relația dintre creația populară și creația cultă, istoria folcloristicii românești. „Meritul mare a[l] lui Adrian Fochi – afirmă Tr. Herseni – este de a fi strâns la un loc, într-o singură operă, toate datele existente care pot servi oricărui studiu științific (inclusiv cel estetic) privind *Miorița*, de la textele de bază, în sutele de variante, împrăștiate până acum în atâtea publicații greu de consultat,

întregite cu texte inedite, unele culese de autor, până la bibliografia cvasi-completă a problemei, prezentarea sistematică și analiza critică a tuturor culegerilor și interpretărilor precedente”. Filologul și folcloristul Adrian Fochi este răsplătit cu Premiul „B. P. Hasdeu” al Academiei R.S.R., acordat, în 1966, pentru monumentală monografie *Miorița. Tipologie, circulație, geneză, texte*, „cartea cărților despre Miorița” (Al. I. Amzulescu) și cu Medalia „Meritul științific” (1966).

Adrian Fochi, unul dintre cei mai pasionați slujitori ai științei din a doua jumătate a veacului trecut, se stinge din viață la 5 octombrie 1985 în București⁷.

Huțan, Petru. Născut la 22 iunie 1924 în cătunul Arjavăț, comuna Cupca, județul Storojineț, în familia lui Ioan Huțan și a Zamfirei, născută Bicer, originară din Carapciu pe Siret, țărani înstăriți. Face școala primară de șapte clase în Cupca (1931–1938), după care rămâne în gospodărie.

În 1940, rămâne împreună cu întreaga familie sub ocupație sovietică. În toamna anului 1940, familia sa încearcă, însă, fără succes, să se repatrieze împreună cu germanii. La 1 aprilie 1941, participă împreună cu tatăl său la încercarea de trecere în România a frontierei pe la Fântâna Albă. Scapă nevătămați din masacrul săvârșit de sovietici în Poiana Varnița. Sunt puși pe listă, în vederea deportării dar, fiind preveniți de consăteanul Andronic Bicer, se ascund în pădure, apoi în gospodăria lui Simion Țugui din satul Pariște, cu care se înrudeau.

În perioada 1942–1944, Petru Huțan urmează cursurile Școlii de Brigadieri Silvici din Rădăuți.

În martie 1944, împreună cu vărul său, Vasile Țugui, coleg la școala silvică, se refugiază la Curtea de Argeș, unde este evacuată și școala din Rădăuți. În Argeș, se angajează ca salariat la un ocol silvic (1944–1945). În 1945, revine în Bucovina pentru a-și susține examenul de diplomă la Școala de Brigadieri Silvici din Rădăuți. După examen, se întoarce în Argeș, la Găvana, unde se afla în refugiu familia sa. Hotărât să-și completeze studiile medii, susține examenele de diferență pentru clasele I–III (1945), după care se înscrie la Liceul „I. C. Brătianu” din Pitești (1946). După absolvirea clasei a VI-a de liceu, intră prin concurs, în 1946, la Școala Militară de Ofițeri de Cavalerie din Târgoviște, al cărei absolvent devine în 1949, cu gradul de sublocotenent. În perioada 1949–1951, își continuă studiile medii la Liceul Teoretic „Barbu Văcărescu”, secția reală, din Târgoviște. Aici își

⁷ Iordan Datcu, S. C. Stroescu, *Dicționarul folcloriștilor*, cu o prefață de Ovidiu Bârlea, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979, p. 196–197; I. Pînzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu, *Știința în Bucovina. Ghid biobibliografic*, II, Suceava, Biblioteca Județeană, 1983, p. 71–73; Iordan Datcu, *Dicționarul etnologilor români*, I, București, Editura Saeculum I. O., Colecția „Orizont enciclopedic”, 1998, p. 270–274; Emil Satco, *op. cit.*, I, 2004, p. 390–391; Eugen Simion (coordonator general), *Dicționarul general al literaturii române*, vol. III (E–K), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005, p. 183–184; Aurel Sasu, *Dicționarul biografic al literaturii române DBLR*, I (A–L), Pitești, Editura Paralela 45, colecția „Marile dicționare Paralela 45”, [2006], p. 596–597; Iordan Datcu, *Adrian Fochi. Receptarea critică a operei și bibliografie*, București, RCR Editorial, 2014, p. 35–316, 317–364.

susține și bacalaureatul. În cariera sa militară, este, succesiv: comandant de escadron de pistolari la Regimentul 2 Cavalerie Târgoviște (1949–1951), ofițer la Marele Stat Major din București (1951–1953), șef al Biroului cercetare de la Brigada 2 Cavalerie Târgoviște (1953–1954). După desființarea brigăzii de cavalerie, trece pe aceeași funcție la Regimentul 2 Cavalerie din Târgoviște, apoi la Caracal. Petru Huțan urmează cursurile Facultății de „Arme întrunite” de la Academia Militară Generală din București (1955–1958), obținând gradul de maior. După absolvirea acesteia, este numit comandant al Batalionului 1 Infanterie Motorizată din Regimentul 26 Mecanizat „Rovine” din Craiova, apoi șef al Biroului 2 Cercetare din cadrul aceluiași regiment, unde lucrează până în 1960. În perioada 1960–1975, funcționează la Divizia 10 Mecanizată Iași, ocupând funcțiile de șef al Biroului 2 Cercetare, cu gradul de locotenent-colonel, și șef al Statului Major al diviziei. În 1975, Petru Huțan este numit șef de Stat Major pentru Gărzi Patriotice al județului Neamț, funcționând la Piatra Neamț până la 8 noiembrie 1983, când este trecut în rezervă cu gradul de colonel de infanterie.

Pentru „activitatea sa merituosă”, Petru Huțan este distins cu mai multe ordine și medalii: Medalia „Meritul Militar” cl. I și a II-a, Medalia „A XXX-a aniversare a Zilei Armatei Române”, Ordinul „Meritul Militar”, cl. I–III.

Căsătorit, în 1951, la Târgoviște, cu Maria Dumitru, absolventă de liceu, fiică de învățători din Gura Ocnitei, județul Dâmbovița. Copiii lor sunt Liviu Huțan, inginer mecanic la Fabrica „Chimica” din Târgoviște, căsătorit cu Elena, inginer mecanic și ea, și Aida-Elena Huțan, căsătorită Leon, șef de lucrări la Universitatea Tehnică Iași. Locuiește, împreună cu soția, la Iași, apoi la Dipșa, comuna Galații Bistriței, județul Bistrița-Năsăud, unde administrează o proprietate moștenită de soția sa⁸.

Ieșan, Alexandru. Născut la 8 iunie 1883, în localitatea Tișăuți, din districtul Suceava. Urmează cursurile Gimnasiului Greco-Oriental din Suceava, unde obține diploma de maturitate (1901). Student la Facultatea de Filosofie a Universității Francisco-Josefine din Cernăuți (1901–1905). În această perioadă este membru activ al Societății academice „Junimea” (1901–1905) și membru emeritat al acesteia (din 1907). În perioada 1905–1919, funcționează ca profesor de latină, greacă și filosofie la Gimnasiul Superior Greco-Oriental din Suceava. Doctoratul în

⁸ Petru Ciobanu, Vasile Slănină, Reveca Prelipcean, *Cupca, un sat din Bucovina. Monografie istorică*, partea I, 1499–1944, cu o *Întâmpinare* de Adrian-Dinu Rachieru, Câmpulung Moldovenesc, Editura Amadoros, 2004, p. 451–452. Articolul biografic de aici este ilustrat cu o fotografie, înfățișându-l în haine militare de ceremonie. Menționăm din acest articol și câteva precizări pe care colonelul Petru Huțan le face în textul oferit editorilor monografiei *Cupca, un sat din Bucovina*, care scrie, între altele: „A fost un cadru militar capabil și curajos și ar fi putut ajunge și general dacă nu ar fi fost handicapat de faptul că se născuse în nordul Bucovinei (deci «fugișe de puterea sovietică», după concepția de atunci) și că nu se grăbise să ceară intrarea în P.C.R. până în 1963, când a fost forțat să o facă. De altfel, generalul Militaru s-a opus ca, după absolvirea Academiei Militare generale, în 1958, să fie reținut ca lector la această școală” (p. 452).

filosofie la Universitatea din Cernăuți cu teza *Modul de gândire empiric și raționalist în psihologie. Cunoaștere și acțiune* (1911). În 1918, Alexandru Ieșan participă la evenimentele care consfințesc unirea Bucovinei cu România (27 octombrie/28 noiembrie 1918). Este membru în Consiliul Național Român, în rândul celor 50 de membri aleși în ședința din 25 noiembrie 1918, care completează lista celor 50 aleși la 27 octombrie. La nr. 73, figurează aici ca reprezentant al orașului Suceava. Participă la lucrările Congresului General al Bucovinei din ziua de joi, 15/28 noiembrie 1918, convocat pentru „stabilirea raportului politic între Bucovina și Regatul României”, în *Procesul-verbal* fiind consemnat sub nr. 30, din cei 74 de membri ai Consiliului Național Român prezenți în Sala Sinodală a Palatului Mitropolitan din Cernăuți.

După Marele Război, este profesor universitar agregat definitiv la Catedra de Filosofie a Universității din Cernăuți (1919–1924), profesor titular la Catedra de psihologie și logică a Facultății de Litere și Filosofie de la Universitatea din Cernăuți (1924–1940), decan al Facultății de Litere și Filosofie (1925–1927), senator al Universității (1927–1928). Membru al Institutului de Istorie și Limbă de pe lângă Universitatea Cernăuți (din 1933). Tot în perioada interbelică, este membru activ al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina și al Reuniunii Muzical-Dramatice „Ciprian Porumbescu” din Suceava.

Refugiat în vara anului 1940.

După întoarcerea în Bucovina, Alexandru Ieșan este profesor la Facultatea de Teologie a Universității din Cernăuți (1941–1944).

Refugiat în primăvara anului 1944.

Profesor la Facultatea de Teologie a Universității din Cernăuți, în evacuare la Râmnicu Vâlcea și Suceava (1944–1947). Colaborarea sa de aici ilustrează destinul dramatic al generației sale, trăind la limita supraviețuirii în pribegie. Ilustrative sunt, în opinia noastră, colaborarea la „Candela». Revistă teologică și bisericească”, periodic aflat, de asemenea, în refugiu și participarea la programul de conferințe, menit „a restabili legătura dintre intelectualitate și Biserică”. Astfel, la 30 martie 1946, la Suceava, prof. univ. dr. Alexandru Ieșan susține conferința *Psihologia credinței*.

Alexandru Ieșan iese la pensie în 1947.

Prof. univ. dr. Alexandru Ieșan colaborează la „Anuarul Gimnasiului Superior Greco-Oriental din Suceava”, „Buletinul «Mihai Eminescu»”, „«Codrul Cosminului». Buletinul Institutului de Istorie și Limbă de pe lângă Universitatea Cernăuți”, „Făt-Frumos”, „Junimea literară”, „Revista de pedagogie”, „Școala” (Cernăuți), „«Candela». Revista teologică și bisericească” (Cernăuți, Iași), „Revista de pedagogie” (București), „Glasul Bucovinei” (Cernăuți).

Dintre lucrările sale publicate în volum sau în extras: *Empiristische und rationalistische Denkweise in der Psychologie*, Suceava, Tipografia Școala Română, 1909, 41 p.; *Elemente de pedagogie*, Suceava, Tipografia Școala Română, 1914, 98 p.; *Organizarea experienței. Procesele spontane și reflexive*, Cernăuți, Institutul de

Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”, 1923, 160 p.; *Viața socială în Bucovina de la Unire. Condițiile și perspectivele de dezvoltare*, în volumul Ion I. Nistor, *Zece ani de la unirea Bucovinei, 1918–1928*, Cernăuți, Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”, 1928, p. 217–227; *Pesimismul lui Eminescu. Observații pentru o revizuire psihologică*, Fascicula 3, „Buletinul «Mihai Eminescu»”, Cernăuți, 1930, p. 75–79; *I. Petrovici. Contribuții la filosofia lui Eminescu*, Fascicula 5, „Buletinul «Mihai Eminescu»”, II, 1931, p. 52–55; *Goethe – Faust și tendințele spiritului actual*, București, Editura Bucovina „I. E. Torouțiu”, 1932, 51 p.; *Elemente de judecată despre situația politică actuală*, Cernăuți, Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”, 1935, 64 p.; *George Călinescu. Opera lui Mihai Eminescu (I)*, Fascicula 13, „Buletinul «Mihai Eminescu»”, Cernăuți, VI, 1935, p. 19–24; *Curs de psihologie generală*, partea I, Cernăuți, 1936, 119 p. (litografiat); *Psihologia și sociologia muncii*, Cernăuți, Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”, 1937, p. 34 p.; *Filosofia kantiană interpretată de dl I. Petrovici*, extras din „Revista de pedagogie”, Cernăuți, I, 1938, Tipografia „Mitropolitul Silvestru”, 1938, 7 p.; *Curs de logică și teoria cunoașterii*, Cernăuți, 1938, 159 p.; *Orientare antropologică față de necesitățile actuale ale educației*, extras din „Revista de pedagogie”, București, 1940, 19 p.; *Interregn în educație*, Iași, Tipografia „Alex. A. Țerek”, 1946, 11 p.

Articolele sale publicate în diverse periodice aduc în dezbateră din viața comunității științifice probleme de pedagogie, filosofie și sociologie. Dintre acestea: *Din raporturile fiziologiei și ale pedagogiei*, în „Școala”, Cernăuți, I, nr. 2, iunie 1907, p. 48–53 (periodicul lunar al Reuniunii Școlare Române din Bucovina, redactor responsabil: Gheorghe Tofan); *Idei filosofice la Brătescu-Voinești*, în „Școala”, I, nr. 6–7, octombrie – noiembrie 1907, p. 149–153; *Cunoștința rațională și intuitivă*, în „Junimea literară”, Cernăuți, VII, nr. 5, mai 1910, p. 100–103; *Filosoful Conta*, în „Junimea literară”, VII, nr. 10, octombrie 1910, p. 182–184; *Cunoaștere și acțiune*, în „Anuarul Gimnasiului Superior Greco-Oriental din Suceava”, Suceava, 1910, p. 3–13; *În era nouă*, în „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, II, 11 ianuarie 1919, p. 1; *Doctrina spiritistă a lui Hasdeu*, în „«Codrul Cosminului». Buletinul Institutului de Istorie și Limbă”, Cernăuți, IV–V, partea I (1927–1928), 1928, p. 1–16; *„Școlarul – Baccalaureus” din „Faust” al lui Goethe*, în „Făt-Frumos”, Suceava, anul VII, nr. 3–4, 1932, p. 106–114; *Trepte psihologice ale educației religiei*, în „«Candela». Revista teologică și bisericească”, seria a II-a, Cernăuți, 1939–1941, p. 386–392; *Interregn în educație*, în „Candela”, Iași, 1946, p. 303–311. Alte lucrări se remarcă prin prezentarea unor probleme de actualitate: *Situația actuală a psihologiei și problema educației tineretului*, curs inaugural la Catedra de psihologie și logică a Facultății de Litere și Filosofie de la Universitatea din Cernăuți (1935).

„Erudit profesor și cercetător”, cunoscut în epocă prin „temeinicia articolelor și studiilor de psihologie și de filosofie”, profesorul universitar Alexandru Ieșan rămâne în istoria învățământului românesc din Bucovina, mai cu seamă, prin contribuțiile sale la „formarea unor active generații de educatori”.

Se stinge din viață la 9 februarie 1965, în Sibiu⁹.

Laza, Aristide. Născut la 27 iulie 1926, în localitatea Comărești, județul Storojineț. Studii primare, continuate la Liceul „Regele Ferdinand I” din Storojineț.

Refugiat în primăvara anului 1944.

Își continuă studiile liceale, în refugiu, la Timișoara. Cursuri universitare la Facultatea de Agronomie din Timișoara, al cărei licențiat este (1950). După absolvire, este asistent universitar (1950–1955), cercetător științific la Institutul de Cercetări Agronomice al Academiei R.P.R. (1951–1961), șef de laborator la Institutul de Cercetări pentru Cereale și Plante Tehnice Fundulea (1962–1972), șef de serviciu la Camera de Comerț și Industrie a R.S.R (din 1978). Aristide Laza își trece doctoratul cu teza *Influența îngrășămintelor și a desimii plantelor asupra producției de porumb*, susținută la Institutul de Cercetări Agronomice al Academiei R.P.R (1959).

Ing. dr. Aristide Laza colaborează la periodicele „Analele Institutului de Cercetări Agronomice”, „Analele ICCPT Fundulea”, „Probleme agricole”, „Grădina, via și livada”. Domenii de interes: influența îngrășămintelor și densitatea plantelor, zona de producție agricole, plantele medicinale și aromatice.

⁹ Lista membrilor Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, în *Darea de seamă jubilară și Raportul Comitetului pe anul 1937*, Cernăuți, Tipografia „Mitropolitul Silvestru”, 1938, p. 216; I. Pînzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu, *Știința în Bucovina. Ghid biobibliografic*, II, Suceava, Biblioteca Județeană, 1983, p. 112–114; Lucian Predescu, *Enciclopedia României „Cugetarea”. Material românesc. Oameni și înfăptuiri*, București, Editura „Cugetarea”–Georgescu Delafraș – Editura Saeculum I. O. – Editura Vestala, 1940/1999 (ediția anastatică), p. 415–416; Paul Leu, *Tabel cu profesorii ce au funcționat în perioada 1860–1918*, în volumul *Colegiul Național „Ștefan cel Mare” Suceava. Monografie. Etapa austriacă*, I, Suceava, Editura Euroland, 2000, p. 514; Emil Satco, *op. cit.*, I, 2004, p. 521–522; D. Valenciu, *Arhiepiscopul Emilian Antal Târgovișteanul, lt. de mitropolit al Bucovinei, 1945–1948*, Câmpulung [Moldovenesc], [Fundăția Culturală] Biblioteca „Miorița”, 2005, p. 102–107, 125–126; Mircea Irimescu, *Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1862–2012). La 150 de ani*, vol. II, *Voluntariat bucovinean*, Rădăuți, Editura Septentrion, 2013, p. 285–286; Radu Economu, *Unirea Bucovinei, 1918*, București, Editura Fundăției Culturale Române, 1994, p. 141–142; *Proces-verbal asupra Congresului General al Bucovinei*, în „«Țara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni”, anul XXVII, Cernăuți – Târgu-Mureș, Societatea Culturală „Arboroasa” – Fundăția Culturală „Vasile Netea”, 2018, p. 79. În unele lucrări de astăzi, numele de familie al profesorului este scris altfel: Ieșanu. Vezi, de exemplu, *Bucovineni în Parlamentul României Întregite*, vol. I, *Sesiunea 1919–1920, Cuvânt-înainte* de Ion Agrigoroaiei, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii de Rodica Iașencu și Marian Olaru, indice de nume de Rodica Iașencu, București, Editura Academiei Române, colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (38), 2015, p. 16, 17, 18. Din păcate, profesorul nu se bucură încă de un articol biobibliografic temeinic, care să valorifice documentele originale de arhivă (condicile de stare civilă, cataloage și registre matricole, încadrare, corespondență etc.), presa vremii, toate risipite în mai multe țări, în arhive și în biblioteci publice și private (Cernăuți, Chișinău, București, Cluj-Napoca, Iași, Suceava, Rădăuți). Condițiile neprietenoase în care se desfășoară astăzi cercetarea științifică, dependența de Internet și orientarea prioritară spre proiecte noi, „oferțante”, aducătoare de câștiguri rapide, spectaculoase, birocrăția despotică și recrudescența insidiosă a totalitarismului, ne îndepărtează de orizonturile pe care le prefigura cândva un proces promițător, început cu entuziasm, cu câteva decenii în urmă: renașterea cercetării științifice sistematice privind Bucovina, într-o societate deschisă, care promovează exclusiv valorile și meritocrația.

Dintre lucrările publicate în volum: *Plante medicinale și aromatice*, București, Editura Ceres, 1970, 227 p. (în colaborare cu Gábor Rácz, Evdochia Coiciu); *Plante medicinale și aromatice*, ediția a II-a, București, Editura Ceres, 1975, 272 p. (în colaborare cu Gábor Rácz); *Plante medicinale și condimentare din județul Harghita*, București, Editura Academiei R.S.R., 1980, 709 p. (în colaborare); *Cunoașterea plantelor*, București, Editura Ceres, 1984 (în colaborare cu Gábor Rácz, Ersebet Rácz-Kotilla).

Premiul „Gheorghe Doja” al Academiei R.P.R. pe anul 1961, pentru participarea la elaborarea lucrării *Zonarea ecologică a plantelor*. Premiul „Emil Racoviță” al Academiei R.S.R. pe anul 1980, acordat pentru lucrarea *Plante medicinale și condimentare din județul Harghita*, București, Editura Academiei R.S.R., 1980¹⁰.

Marcu, Orest. Născut la 21 septembrie 1898, în Rădăuți. Urmează studii superioare la Facultatea de Științe a Universității din Cernăuți, al cărei licențiat este (1920). După absolvirea facultății, funcționează ca profesor de științe naturale la Liceul de Băieți „Eudoxiu Hurmuzachi” din Rădăuți (1923–1925). Ulterior, este asistent și conferențiar universitar la Catedra de Zoologie și parazitologie a Facultății de Științe de la Universitatea din Cernăuți (1925–1940). Doctoratul în științe naturale la Universitatea din Cernăuți, 6 decembrie 1926. Docență, 1929.

Refugiat în vara anului 1940 la Iași.

Profesor de zoologie și zoogeografie la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași (1940–1947), profesor la Catedra de biogeografie a Universității din Cluj, director al Institutului de Speologie din Cluj (1947). Profesorul universitar Orest Marcu este membru al Societății de Medici și Naturaliști din Iași, precum și al Societății de Științe Naturale și Geografie din R.S.R.

Colaborator, de-a lungul vremii, la periodicele: „Buletinul Facultății de Științe” din Cernăuți (1927–1938, sub directoratul G. Bădărău, M. Gușuleac, I. Prelipcean), „Buletinul naturaliștilor din Oltenia și Banat” (Craiova), „Bulletin scientifique de L’Academie Roumaine”, „Bulletin scientifique de L’École Polytechnique de Timișoara”, „Entomologische Blätter” (Stettin), „Revista științifică «V. Adamachi»” (Iași), „Ecou de codru”, „Natura” (București).

Profesorul naturalist Orest Marcu, originar din Bucovina, se afirmă în comunitatea științifică din România prin studierea „terminațiilor nervoase în mușchii insectelor, organelor lor respiratoare și stridulante”, a faunei coleopterelor și a altor ordine din nordul Moldovei, cu precădere a ipidelor dăunătoare pădurilor. Dintre lucrările sale: *Distrugătorii pădurilor Bucovinei. Fam. Ipidae*, în „Buletinul Facultății de Științe”, Cernăuți, I, fascicula 1, 1927; *Neue Coleopteren aus der Bukowina*, *ibidem*; *Contribuțiuni la cunoașterea distrugătorilor pădurilor din Bucovina*, *ibidem*; *Catastrofele pădurilor din Bucovina*, în „Ecou de codru”, București, nr. 2,

¹⁰ I. Pînzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu, *Știința în Bucovina. Ghid biobibliografic*, II, Suceava, Biblioteca Județeană, 1983, p. 145–146; Petru Bejinariu, *Aristide Laza – cercetător și practicant în domeniul agriculturii*, în Petru Bejinariu, George Istrate, *Biologi de seamă din Bucovina*, III, Iași, Editura Bucovina, 2000, p. 125–126; Emil Satco, *op. cit.*, I, 2004, p. 605.

1928; *Contribuțiuni la cunoașterea coleoptelor Olteniei*, în „Buletinul naturaliştilor din Oltenia și Banat”, Craiova, 1928; *Contributions à l'étude de la faune de parasites de la Bucovine*, în „Bulletin scientifique de L'École Polytechnique de Timișoara”, II, nr. 3, 1929; *Contribuțiuni la oecologia unor distrugători ai pădurilor Bucovinei*, în vol. *Întâiul Congres național al naturaliştilor din România*, Cluj, Societatea de Științe, 1930, p. 327–335; *Die Orthopterenfauna der Bukowina*, în „Buletinul Facultății de Științe”, Cernăuți, 10, 1936, p. 27–37; *Eine neue Raphidia-Form (Raphidia notata var. Nistori m.) aus der Bukowina*, în vol. *Omagiu lui Ion I. Nistor, 1912–1937*, Cernăuți, Editura Institutului de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”, 1937, p. 482–484; *Gândacii în medicina poporului român din Bucovina*, în „Revista științifică «V. Adamachi»”, Iași, XXXI, nr. 1–2, 1945, p. 17–20; *Dr. Karl Alfons Penecke (1858–1947)*, în „Revista științifică «V. Adamachi»”, Iași, XXXIV, nr. 1–2, 1948, p. 88–90; *Liliecii, un prețios auxiliar al agriculturii și anexelor sale*, în „Natura”, VII, nr. 3, mai – iunie 1955, p. 48–56.

Profesorul dr. Orest Marcu se stinge din viață la 15 ianuarie 1973 în Cluj¹¹.

Pauliuc, Simon. Născut la 12 februarie 1927, în localitatea Ciudei, din județul Storojineț, în familia lui Simon și a Magdalenei Pauliuc. Urmează cursurile școlii primare în Badragii Vechi, județul Hotin (1938). Face studii liceale, probabil, tot în nordul Basarabiei, după 1941.

Refugiat în 1944.

Studii absolvite, în refugiu, la Liceul de Băieți Turnu Măgurele (1947), apoi continuate la Facultatea de Geologie și Geografie a Universității din București (1947–1951). După obținerea licenței, este asistent universitar (1951–1958), lector (1958–1969), conferențiar (1969–1972) și profesor universitar (din 1972). Doctoratul cu teza *Studiul geologic al Perșanilor Centrali, cu privire specială la Cretacicul superior*, susținută la Universitatea din București (1962). Colaborator la „Analele Universității din București”, „Studii tehnice și economice – Institutul de Geologie și Geofizică”, „Anuarul Comitetului Geologic”.

Prof. univ. dr. Simon Pauliuc se afirmă ca specialist în câteva domenii: geologia structurală, cartografia geologică și geologia zăcămintelor de combustibili minerali. Contribuțiile sale științifice originale privesc cunoașterea stratigrafiei și tectonicii depozitelor mezozoice și neozoice din Munții Apuseni și Carpații Orientali, structura și evoluția tectonică a teritoriului României, precum și identificarea unor zone cu perspective de extracție a petrolului, gazelor naturale și șisturilor bituminoase combustibile.

¹¹ Emil Pop, Radu Codreanu (editori), *Istoria științelor în România. Biologia*, București, Editura Academiei R.S.R., 1975, p. 122–141; I. Pînzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu, *op. cit.*, II, 1983, p. 165–167; Petru Bejenaru, *Orest Marcu – cercetător al taxonomiei și ecologiei coleoptelor*, în Petru Bejenaru (coordonator), *Biologi de seamă din Bucovina*, I, Suceava, Editura Țara Fagilor, 1994, p. 100–103; Emil Satco, *op. cit.*, II, 2004, p. 22. Toate lucrările citate aici, dar și multe altele prezintă, din păcate, date și informații biografice lacunare.

Dintre lucrările sale publicate în volum: *Cum s-au format munții și mările*, București, Editura Științifică, 1964; *Cutremurele de pământ*, București, Editura științifică, 1966; *Cartografia geologică*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1968; *Geologia generală*, București, Editura Didactică și Pedagogică 1969, 462 p. (în colaborare cu Grigore Răileanu); *Zăcămintele de combustibili minerali*, Tipografia Universității din București, 1975; *Geologia României*. Manual pentru Școala Tehnică de geologie, f.a.; *Geotectonica generală*, Tipografia Universității din București, 1976; *Geologie structurală*, București, Editura Tehnică, 1985, 340 p. (în colaborare cu Corneliu Dinu).

Dintre lucrările publicate în periodice: *Mémoire sur la Carte tectonique de la Roumanie*, în „Anuarul Comitetului Geologic”, XXXII, 1962 (în colaborare); *Studiul geologic al Peșanilor Centrali cu privire specială la Cretacicul superior*, în „Studii tehnice și economice – Institutul de Geologie și Geofizică”, seria J, nr. 4, 1968; *Contribuții la orizontarea stratigrafică a depozitelor paleogene dintre văile Bistrița și Suha Mică*, în „Analele Universității din București”, seria Geologie, 1970 (în colaborare); *Noi puncte de vedere asupra genezei și dezvoltării văilor principale din Carpații Orientali*, în „Analele Universității din București”, Seria Geografie, 1973 (în colaborare).

Activitatea sa științifică este răsplătită, în 1962, cu Premiul „Grigore Cobălcescu” al Academiei R.P.R.¹²

Într-un jurnal contemporan (2012), găsim, între altele, date și informații interesante despre refugiul profesorului Simon Pauliuc, născut în Bucovina, „om cu mintea ascuțită”, „muncitor cât cuprinde, neobosit”: „Azi trec pe la Fac. de Geologie și dl prof. Simon Pauliuc îmi povestește de refugiul său. Fusese, la 16 ani, diacon la o biserică unde cumnatul lui era preot. Avea veleități muzicale, cunoștea notele, conducea corul. A învățat într-o școală improvizată, fostă casă a cuiva, de chirpici, cu patru lămpi de gaz, 50 de copii, iarna. Primul refugiu în martie '44, ajunge la Tr. Măgurele; mama rămâne acolo, el pleacă înapoi, altfel era considerat sabotor. La 22 august, trece Prutul, are loc un bombardament, se pierde de soră-sa și de cumnat, îl ajută un bogătaș cu caii speriați de bombe, apoi îl iau doi frați greci bogați. La Ianca, noaptea, le ajută pe gazde să sape un gropan sub vatra din tindă, îl ard, îl muruiesc cu pleavă, îl ard din nou și toată noaptea cară saci, dimineața treaba era gata, vatra cu cărămizile la loc, deci un procedeu de pe vremea năvălirii tătarilor. Grecii erau singuri, bijutieri, în drum spre Rm. Sărat. Noaptea, în tren, i s-au furat ghetetele, și-a încropit niște opinci, așa a ajuns înapoi la Tr. Măgurele. S-a făcut învățător de clase primare și în particular a terminat liceul, cu note foarte bune, așa că a intrat la facultate fără examen de admitere, la Naturale, pe atunci. Din anul doi, l-a luat Ianovici pe lângă el. Niciodată nu a avut curaj să arate actul

¹² I. Pînzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu, *op. cit.*, II, 1983, p. 212–213; Emil Satco, *op. cit.*, II, 2004, p. 184.

său de la școala de diacon, dar are acel act oficial. Maică-sa era dinspre Herța, făcuse primele două clase în limba germană”¹³.

Pavelescu, Lazăr. Născut la 25 septembrie 1915, în localitatea Horecea Mănăstirii, districtul Cernăuți. Urmează cursurile școlii primare în localitatea natală, apoi Liceul „Aron Pumnul” din Cernăuți. Licențiat al Facultății de Științe a Universității din Cernăuți (1940). Doctoratul în științe naturale, specialitatea petrografie (1940).

Refugiat în 1940, stabilit la București.

Geolog la Institutul de Geologie (1942–1960), director științific al Institutului (1960–1964). Carieră pedagogică la Universitatea București: asistent (1945–1948), șef de lucrări (1948–1956), conferențiar (1956–1964), prof. univ. (1964–1979), docent (1965), precum și la Institutul de Petrol, Gaze și Geologie (1960–1964), expert tehnic la Întreprinderea de Metale Rare (1964–1980) și Biroul de Expertiză și Consulting al Universității din București (din 1980). Prorector la Institutul de Petrol, Gaze și Geologie (1972–1974). Membru al Societății Române de geologie și al Consiliului Superior al Geologiei. Conducător de doctorate în mineralogie și petrografie.

¹³ Ion Lazu, *Lamentațiile uitucului*, București, Editura EuroPress Group, 2012. Cartea este un e-Book, se află în format digital la adresa <https://books.google.ro/books?isbn=606668082X> (accesat: 30 martie 2018). Geologul Ion Lazu este refugiat din Basarabia. Născut la 6 ianuarie 1940, în localitatea Ciubarciu, din județul Tighina, în familia lui Grigore Lazu și a Verei, născută Ciobanu, proprietari agricoli și mici negustori. Mama sa se înrudește cu Ștefan Ciobanu, profesor de istorie a literaturii române vechi, director al Liceului „Al. Russo” din Chișinău, unul dintre artizanii unirii Basarabiei cu România (27 martie 1918). În martie 1944, familia sa se refugiază în țară, stabilindu-se în comuna Cireașov, județul Olt. Aici, urmează cursurile școlii primare, iar clasele secundare la Școala „Ionașcu” din Slatina. Își continuă studiile la Liceul „Radu Greceanu” din Slatina, al cărui absolvent este în promoția din 1956. În perioada 1956–1961, urmează cursurile Facultății de Geologie-Geografie de la Universitatea București. După absolvire, lucrează ca geolog-prospector la o întreprindere de profil din București, de unde iese la pensie în 1999, după o activitate neîntreruptă de 38 de ani, în timpul căreia a muncit în toate regiunile țării. Debut cu poezie în revista „Ateneu” (decembrie 1964), după care publică versuri și proză scurtă. Participă la expoziții de artă fotografică în diferite orașe din România și în Luxemburg, traduce din limbile franceză și spaniolă. După 1990, Ion Lazu publică cronici, eseuri, evocări, interviuri și memorialistică. Este membru al UR. Dintre volumele sale de proză: *Ningea în ochii ei albaștri*, schițe și povestiri (1970); *Despre vii numai bine*, roman (1971); *Blana de viezure*, povestiri (1979); *Rămășagul*, roman (1982); *Curtea interioară*, roman (1983); *Capcana de piatră*, roman (1987; ediție definitivă, 2013); *Veneticii*, roman, (2002; ediții definitive, 2009, 2014); *Veneticii*, *Ruptura*, roman (2004; ediție definitivă, 2013); *Sălbaticul*, roman, (2005); *Scene din viața literară*, fragmente de jurnal (2007); *Himera literaturii pe vremea terorii și după aceea*, (2007, în colaborare cu Ion Murgeanu); *Tinerețea pe sfârșite*. *Rămășagul*, proză scurtă (2012); *Odissea plăcilor memoriale* (2012; ediție definitivă, 2016); *Vreme închisă*. *Jurnal, 1979–1989* (2012); *Calendarul scriitorilor români, I–II*, (2014; ediție definitivă, 2015); *Prieteni prin cărți* (2015); *Ecografia fantasmelor*. *Jurnale, I*, (2016); *Om bun are timp pentru toate*. *Jurnale, II*, (2016). Versuri: *Muzeul poetului*, elegii (1981); *Poemul de dimineață*, elegii, (1996); *Cuvinte lângă zid*, elegii, (1999); *101 poeme* (2011); *Eu scriu la lumina mâinii mele* (2012). Vezi: https://ro.wikipedia.org/wiki/Ion_Lazu (accesat: 30 martie 2018).

Colaborator la periodicele: „Analele Comitetului Geologic”, „Analele Academiei R.P.R./R.S.R.”, „Dări de seamă. Comitetul Geologic”, „Academia R.P.R. Buletin științific”, „Academia R.P.R. Studii și cercetări”, „Buletin geologic”, „Buletinul Institutului de Petrol, Gaze și Geologie”, „Studii și cercetări de geologie, geofizică și geografie”, „Revue Roumaine de géologie, géophysique et géographie” (toate de la București). Renumit specialist în domeniul mineralogiei și petrografiei, laureat al Premiului de Stat, geologul Lazăr Pavelescu se remarcă prin studiile sale de mineralogie, petrografie și metalogenie, precum și prin cercetările întreprinse asupra șisturilor cristalofiliene și a rocilor granitoide din Carpații Meridionali.

Dintre lucrările publicate în volum: *Petrografia rocilor sedimentare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1965; *Mineralogia descriptivă*, I–VI, București, I.P.G.G., 1971; *Petrogeneza rocilor magmatice*, ediția a II-a, București, I.P.G.G., 1973; *Petrografia rocilor eruptive și metamorfice*, ediția a III-a, Universitatea din București, 1976; *Petrografia rocilor magmatice și metamorfice*, București, Editura Tehnică, 1980; *Mineralogia și geologia substanțelor radioactive*, 1985 (în colaborare cu Iulian Ene). Începând din 1952, publică numeroase studii și articole științifice în periodicele de profil din țară (București) și de peste hotare (Varșovia, Sofia, Belgrad, Ottawa, Bratislava, Berlin).

Prof. univ. dr. Lazăr Pavelescu se stinge din viață în 7 iulie 2002, la București¹⁴.

Percek, Arcadie. Născut la 8 februarie 1923, în localitatea Crasna-Putnei, județul Storojineț. Urmează cursurile școlii primare la Crasna, iar cele secundare la Liceul „Regele Ferdinand I” din Storojineț (primele șase clase) și la Liceul „A. T. Laurian” din Botoșani (ultimele două clase). Susține bacalaureatul la Liceul Internat din Iași.

Refugiat în vara anului 1940, împreună cu familia, la București.

Studii superioare la Facultatea de Medicină din București (1942–1948).

După absolvirea facultății, la solicitarea sa, Ministerul Sănătății îi aprobă să lucreze în campania antimalarie din județul Covurlui, condusă de savantul Mihail Ciucă. Ulterior, este numit responsabil cu acțiunea antimalarie în județul Brăila, îndeplinind aici funcția de șef al Stațiunii de profil. În 1949, își susține doctoratul la Universitatea București, cu teza *Contribuțiuni la eradicarea malariei în județul Brăila*. Tot în 1949, urmează cursuri de specializare cu durata de un an, în radiologie și în oncologie. Angajat ca cercetător la Institutul Oncologic din București. În 1955, este operator la Clinica de Radiologie de la Spitalul „Dr. Davilla”, apoi asistent universitar (1957), șef de lucrări (1969) la Clinica de Radiologie de la Spitalul „Cantacuzino”. Medic primar (1959), medic primar gr. II (1976). Studii la Facultatea de Psihologie din București (1966–1970). Arcadie Percek se afirmă ca „mare specialist” în radiologie și oncologie, în psihologie și sociologie medicală, fiind autor al unor lucrări științifice, peste 150, publicate în țară și peste hotare. Lector universitar, conferențiar și profesor universitar la Institutul de Medicină și

¹⁴ I. Pînzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu, *op. cit.*, II, 1983, p. 214–219; Emil Satco, *op. cit.*, II, 2004, p. 187–188.

Farmacie București. Membru al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (de la reactivarea acesteia, 1990).

Medicul Arcadie Percek se remarcă printr-o bogată activitate publicistică. De-a lungul anilor, colaborează la periodice de specialitate, de cultură medicală și de popularizare științifică: „Viața medicală”, „Muncitorul sanitar”, „Contemporanul”, „Cronica”, „Ateneu”, „Amfiteatru”, „Flacăra”, „Magazin”, „Expres Magazin”, „Hyperion”.

Dintre lucrările sale publicate în volum: *Metode audio-vizuale în medicină*, București, Editura Medicală, 1968 (în colaborare cu Adrian Steclaci); *Manual de rediodiagnostic chimic*, București, Editura Medicală, 1969 (în colaborare); *Accidente prin substanțe de contrast*, București, Editura Medicală, 1978; *Radiologie practică*, București, Editura Medicală, 1979; *Printre mari cărturari și mari medici*. Convorbiri imaginare, București, Editura Medicală, 1980, 390 p.; *Mundus medicamentii*. Dimensiunile psihologice, sociologice, culturale și istorice ale medicamentului, București, Editura Medicală, 1980; *Medicamentul, acest necunoscut*, București, Editura Ceres, colecția „Caleidoscop”, 1981; *Relaxarea*, București, Editura Ceres, Colecția „Caleidoscop”, 1981; *Fumatul sau sănătatea*, București, Editura Medicală, 1983, 48 p.; *Medicina, încotro?*, București, 1985; *Terapeutica naturistă*, București, Editura Ceres, „Caleidoscop”, 1987, 252 p.; *Substanțele de contrast organo-iodate*, București, 1990 (în colaborare); *Universul complex al insomniei*, București, 1991; *Universul complex al memoriei*, București, Editura Ceres, Colecția „Caleidoscop”, 1992, 246 p.; *Marea, izvor de sănătate*, București, Editura Ceres, colecția „Caleidoscop”, 1992, 156 p.; *Stresul și relaxarea*, București, Editura Teora, 1992; *Muntele, izvor de sănătate*, București, Editura Ceres, colecția „Caleidoscop”, 1993, 132 p.; *Sănătate înainte de toate*, București, Editura 100+1 Gramar, colecția „Practic”, 1994; *Lumea medicamentelor*, București, Editura Teora, colecția „Medicina”, 1996, 311 p.; *Trei bisturie care au revoluționat medicina*, Piatra-Neamț, 1997; *Anticariat ezoteric virtual – terapii naturiste. Maladii noi, maladii vechi*, București, 1999.

„Ampla sa activitate publicistică” reunește, cu predilecție, eseuri „de inspirație bio-psiho-socio-medicală”, evocări, interviuri. Dintre acestea: *Răul secolului în domeniul medicinei*, în „Contemporanul”, 17 octombrie 1969; *Teoria minciunii pioase*, în „Contemporanul”, 6 februarie 1970; *Frica chirurgiei sau chirurgia fricii?*, în „Contemporanul”, 8 mai 1970; *Dialectica durerii*, în „Contemporanul”, 4 decembrie 1972; *Medicul și opinia publică*, în „Contemporanul”, 15 ianuarie 1971; *Hemoragia cenușie*, în „Contemporanul”, 12 martie 1971; *Quo vadis medicina?*, în „Cronica”, 27 noiembrie 1972; *Transmutația afectivă*, în „Muncitorul sanitar”, 14 martie 1972; *Ritm și catharsis*, în „Amfiteatru”, nr. 5, 1972; *Dinamica inteligenței*, în „Contemporanul”, 15 septembrie 1972; *Psiho-sociologia loisir-ului*, în „Contemporanul”, 6 octombrie 1972; *Scepticismul în medicină*, în „Muncitorul sanitar”, 20 iulie 1972; *De senectute*, în „Ateneu”, nr. 7, 1972; *Medicul, alergător de cursă lungă*, în „Muncitorul sanitar”, 15 februarie 1972; *Arta ca terapie*, în „Amfiteatru”, nr. 11, 1972; *Orizonturi ale medicinei contemporane*, în „Flacăra”, 27 ianuarie 1973;

Logos și tehnică în medicină, în „Viața medicală”, nr. 8, 1973; *Magie și știință*, în „Viața medicală”, nr. 9, 1973; *Psihosociologia medicamentului*, în „Viața medicală”, nr. 12, 1973; *Medicina tridimensională*, în „Viața medicală”, nr. 16, 1974; *Blocajul afectiv*, în „Viața medicală”, nr. 2, 1974; *Tehnosfera în conflict cu biosfera*, în „Viața medicală”, nr. 1, 1974; *Orașul și civilizația*, în „Viața medicală”, nr. 6, 1974; *Nostalgiea ca boală*, în „Viața medicală”, nr. 7, 1974; *Terra, un astru pe jumătate bolnav*, în „Viața medicală”, nr. 9, 1974; *Boală și creativitate*, în „Viața medicală”, nr. 3, 1974; *De erroribus medicorum*, în „Viața medicală”, nr. 9, 1976; *Tripleta tragică*, în „Viața medicală”, nr. 6, 1976; *Ingeniozitatea în competiție*, în „Magazin”, XXV, nr. 1 222, 7 martie 1981, p. 5.

În cadrul *Centenarului „Eminescu”*, organizat de Ateneul „M. Eminescu” din Gălănești, județul Suceava, Gălănești-Putna, 15–16 iunie 1989, medicul Arcadie Percek susține comunicarea *Când a sosit taifunul, pescărușii își luaseră deja zborul...* sau *Boală și creativitate la Eminescu*. Studiul este tipărit, cu același titlu, în volumul *Eminescu: sens, timp și devenire istorică*, II, volum îngrijit de Gh. Buzatu, Stela Cheptea și I. Saizu, Iași, Universitatea „Al. I. Cuza”, colecția „Românii în istoria universală”, IV, 2, 1989, p. 391–410.

Medicul Arcadie Percek, originar din Bucovina, „mare specialist în radiologie și oncologie” (Emil Satco, 2004), „o somitate în lumea medicală românească” (Laurențiu Dragomir, 2004), „specialist oncolog-radiolog”, „recunoscut atât în România, cât și în lumea occidentală” (Venera E. Dumitrescu-Staia, 2005), se stinge din viață la 10 martie 2000 în București¹⁵.

„Doctorul Arcadie Percek – scrie dr. Venera E. Dumitrescu-Staia –, specialist oncolog-radiolog, dar și un excelent medic generalist, profesor la Facultatea de medicină din București, psiholog, umanist cultivat și, nu în cele din urmă, modest, a trecut la Eternitate în anul 1998. [L-]am cunoscut și [am] colaborat cu acest deosebit personaj din lumea medicală, recunoscut atât în România, cât și în lumea occidentală, începând cu anul 1970 până în anul 1988, când am părăsit România. Omul, altruistul, sportivul a trecut în eternitate, retras în mijlocul familiei stricte, nedorind să necăjească pe nimeni, ascunzându-și chiar maladia care-l rodea, dar [de] care era conștient. Personal, am pierdut un prieten, un mentor, un adevărat medic, care nu a încălcat niciodată *Jurământul lui Hypocrate*”. Medicul Venera E. Dumitrescu-Staia, valorifică aici corespondența cu prof. univ. dr. Arcadie Percek din 10 ianuarie 1989, reproducând un fragment din scrisoarea acestuia: „Din cauza

¹⁵ I. Pînzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu, *op. cit.*, II, 1983, p. 220–221; Emil Satco, *op. cit.*, II, 2004, p. 202–204; Laurențiu Dragomir, *Crasna, un colț de eternitate românească din Bucovina. Monografie etnografică și istorică*, cu o *Prezentare. Coordonatele istorice și legendare ale comunei Crasna* de Grigore C. Bostan, m. o. al Academiei Române, București, Editura Coralia, 2004, p. 196. (În medalionul de câteva rânduri, pe care autorul îl include în cap. 15, *Personalități*, p. 187–202, se află, pe lângă puținele informații referitoare la refugiu și la cele peste 20 de lucrări ale medicului, aflate la Biblioteca Academiei Române, publicate în perioada 1967–1995, și o fotografie a acestuia, p. 201); Mircea Irimescu, *Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1862–2012). La 150 de ani*, volumul II, *Voluntariat bucovinean*, Rădăuți, Editura Septentrion, 2013, p. 433.

scrisului meu și a obligațiilor spitalicești și didactice – mărturisește Arcadie Percek – mă lupt zi de zi și corp la corp cu această lighioană, care este Timpul, pe care vreau să o omor, dar care, cu siguranță, va ajunge ca ea să mă omoare înainte [...]. Puținele mele rânduri le prelungesc cu acele mai multe din cele cinci articole pe care vi le trimit alăturat și care vă vor aduce aminte de buna noastră colaborare de pe vremuri [...]. În dosarul pe care vi l-am trimis, aveți revista «Hyperion», una din cele cinci sau șase reviste în care am rubrică săptămânal”. Dintre articolele trimise, sunt menționate trei: *Când a sosit taifunul...*, studiu reprezentând „o încercare de a aborda felul cum boala lui Eminescu se reflectă în opera sa”, studiu comunicat la Simpozionul Național din 15–16 iunie 1989, consacrat Centenarului morții poetului Mihai Eminescu; *Decalogul pentru prevenirea ruginii*, pe care „l-am elaborat – precizează medicul Arcadie Percek – atât ca medic, cât și ca psiholog, cu acte în regulă” și care „s-a bucurat de mare succes aici, în țară”; *Despre un humuleștean ce-a rămas peste Ocean*, articol închinat medicului Virgil Necula, rămas în Occident, în 1972, și ajuns profesor renumit („mare profesor mare”) la Universitatea Columbia din New York.

„I-am văzut, în 1992 – adaugă dr. Venera E. Dumitrescu-Staia –, imensa bibliotecă personală, bogată în cărți de mare valoare, atât profesionale și, nu în ultimul rând, de cultură universală [a profesorului], despre care se spunea că este posesorul celei mai impresionante biblioteci personale din România. [...] Omul care cunoștea tot sau aproape [tot] era o adevărată enciclopedie și gândiți-vă că pe atunci nu exista ordinatorul”. Din mărturisirea doamnei Venera E. Dumitrescu-Staia ar mai trebui reținut, încă un amănunt, necesar pentru înțelegerea unei epoci apuse, a unor mentalități. Unele ziare românești din Canada i-au refuzat materialele trimise din țară, motivând că acestea „nu fac obiectul publicațiilor românești” din exil¹⁶.

Redacția periodicului „Magazin”, la care medicul Arcadie Percek avea rubrică permanentă, scrie despre el, între altele, în 19 iunie 2000: „Era mai mult decât o prezență. Era o persistență la revista «Magazin». Un om extraordinar care reușea să-ți dăruiască un strop de liniște sufletească atunci când venea în redacție pentru a-și aduce articolul săptămânal. [...] În ultimul lui interviu, publicat chiar în revista «Magazin» pe 25 noiembrie 1999, fără ca noi să bănuim măcar o clipă că boala smulgea din el hălci de viață, domnul Arcadie Percek, cel care a ajutat generații de oameni aflați în suferință, spunea că ar dori să se identifice cu Don Quijote, dar se

¹⁶ Venera E. Dumitrescu-Staia, *Om și doctor*, 18 iulie 2005. Vezi <https://acum.tv/articol/3365/> (accesat: 31 martie 2018). Anul morții doctorului Arcadie Percek, pe care îl menționează doamna Dumitrescu-Staia, 1998, este greșit. Cum greșit este și cel pe care îl găsim în materialul postat pe facebook, *Prof. dr. Arcadie Percek (1923–1998). In memoriam*. Vezi <https://ro-ro.facebook.com/ArcadiePercek/> (accesat: 31 martie, 2 aprilie 2018). Evocarea de aici reunește materiale diverse: note, însemnări, amintiri, comentarii, facsimile după cărți cu dedicația profesorului Percek, fotografii, postate de către persoane din generații diferite de la Spitalul Clinic „Dr. I. Cantacuzino” din București, dar și din afara acestuia. Evocarea este realizată pe marginea unei manifestări științifice: Zilele Spitalului Clinic „Dr. Ion Cantacuzino”, 16–17 februarie 2017. Postările cu referire la medicul Arcadie Percek acoperă, însă, o perioadă mai largă: 3 iulie 2012–21 decembrie 2017.

teme că realitatea este un fel de Sancho Panza. Țin minte că m-a tulburat această metaforă venită din partea unui medic care a privit atâția oameni în ochi și-n atâtea suflete. [...] «Drumul pe care merge medicina, de a adăuga ani vieții, nu este cel mai bun, adică de a-l face pe om să trăiască o sută de ani. Drumul cel bun este să adauge viața anilor. Moartea trebuie umanizată» spunea el¹⁷.

Dintre aprecierile contemporanilor mai reținem un fragment dintr-un articol semnat de medicul generalist Ștefan Stângaciu pe blogul *Cărticica practică*, subintitulat *Interviuri cu medici și terapeuți*: „O influență foarte mare asupra mea a avut-o doctorul Arcadie Percek, care, înainte de revoluție, scria articole de medicină naturistă în revista «Magazin», singura sursă de medicină naturistă din acea perioadă. L-am avut întâmplător asistent la radiologie și l-am întrebat cum reușește să scrie acele articole extraordinare. Mi-a răspuns: «Domnule coleg, foarte simplu, eu cunosc patru limbi străine și în fiecare joi merg la Biblioteca Americană, iau reviste din toată lumea, caut cele mai interesante articole, le traduc, le editez și așa ies articolele»¹⁸.

Popovici, Radu. Născut la 9 martie 1902, în localitatea Stăneștii de Jos, districtul Siret, într-o familie de intelectuali. Urmează cursurile liceale la Cernăuți (1913–1920), pe care le continuă la Universitatea din Cernăuți (1920–1925). Asistent universitar prof. univ. dr. Fritz Netolitzky (1924–1940). Își susține doctoratul, în 1935, la Universitatea din Cernăuți, cu teza *Pădurile paleo și neolitice din nordul României*.

Refugiat în vara anului 1940 la Iași.

Aici, funcționează în cadrul Laboratorului de anatomie și fiziologie vegetală de la Universitatea „Al. I. Cuza” (1940–1943). Ulterior, este subdirector la Biblioteca Universitară Sibiu, șef de lucrări la Muzeul de Istorie Naturală Sibiu și profesor în învățământul secundar, predând fizica și științele naturale la mai multe școli din acest oraș (1952–1962). Radu Popovici este membru consultant în Comitetul științific al Muzeului „Bruckenthal” din Sibiu (1966–1970).

Naturalistul Radu Popovici colaborează la periodicele: „Pharmazeutische Monatshefte”, „Buletinul Facultății de Științe din Cernăuți”, „Buletinul Grădinii Botanice din Cluj”, „Arhiva pentru științele farmaceutice”, „Récherches et découvertes archéologiques en Roumaine”, „Dacia”.

Xilotomistul arheolog Radu Popovici întreprinde cercetări importante asupra semințelor de *Ruta graveolens* și asupra lemnului fosilizat de la diferite specii lemnoase, stabilind aria ancestrală a unor plante de mare valoare economică. El este autorul unor studii privind ontogenia și anatomia speciilor *Empleurum falcatum* și *Dictamnus albus*, precum și cu privire la unele unități taxonomice adunate în

¹⁷ Confer Redacția „Magazin”, *La revedere, domnule Arcadie Percek*, miercuri, 19 ianuarie 1999. Vezi www.revistamagazin.ro/content/view/781/21/ (accesat: 31 martie 2018). Nici ziua și nici luna morții, trecute la această adresă, nu coincid cu datele din lucrările de referință din Bucovina – 10 martie 2000: Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, II, 2004, p. 202; Mircea Irimescu, *Voluntariatul bucovinen. Membrii Societății pentru Cultură*, II, 2013, p. 433.

¹⁸ Ștefan Stângaciu, *Trăiește clipa în cumpătare*, 27 august 2014. Vezi <https://www.carticica.ro/carticica-practica/traieste-fiecare-clipa-in-cumpatatare/> (accesat: 2, aprilie 2018)

jurul Sibiului și la caracteristicile climatice ale paleoliticului și neoliticului de pe teritoriul țării noastre. „Înzestrat cu bogate cunoștințe biologice, muzeologice și bibliografice, dublate de corectitudinea, perseverența și talentul său organizatoric – subliniază profesorul George Istrate, în 1998 –, [prof. dr. Radu Popovici, refugiat din Bucovina ocupată] a constituit pentru elevii, studenții, colegii și cunoscuții săi un exemplu viu de muncă, stăruință și realizări profesionale” (p. 77).

Naturalistul Radu Popovici se stinge din viață la 25 august 1970, în București¹⁹.

Prelici, Orest. Născut la 23 august 1886, în localitatea Cupca, în familia preotului ortodox Epaminonda Prelici și a Victoriei, născută Gribovski. Este fratele mai mic al consilierului agronom Temistocle Prelici, născut în 1882, când tatăl său era diacon în Cupca, animator cultural în viața satelor românești de lângă Cernăuți prin conferințe pe tema creșterii animalelor, susținute sub patronajul Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, decedat în 1938 și înmormântat la Cernăuți. Orest Prelici urmează cursurile școlii primare în satul natal, iar studiile medii la Liceul nr. 3 din Cernăuți, devenit după 1918 Liceul „Aron Pumnul”. După absolvirea liceului, se înscrie la Hochschule für Bodenkultur, Școala Superioară de Agronomie, din Viena, din care se retrage, după câțiva ani, pe motive de sănătate. Este scutit de stagiul militar, din cauza cataractei de la ochi. Din această perioadă a studiilor la Viena se păstrează o frumoasă fotografie (1912). Căsătorit cu învățătoarea Ecaterina Ștefanovici, originară din Suceava.

În perioada 1919–1920, funcționează ca agronom la Camera Agricolă a județului Storojineț, participând la aplicarea Reformei agrare. După 1920, este director la Banca „Producătorul Agricol” din Storojineț, apoi director la Casa de Asigurări Sociale din Cernăuți.

Refugiat, în 1940, la Bacău.

În 1941, se reîntoarce, împreună cu familia, la Cernăuți.

Refugiat în primăvara anului 1944 la Deva, unde se stabilește cu domiciliul după război. Aici iese la pensie. Se stinge din viață în 1975, fiind înmormântat în Cimitirul Orășenesc Deva, împreună cu soția sa, care decedează în același an. Tradiția bucovineană a familiei este continuată prin fiul lor, Epaminonda-Tudor Prelici, căsătorit cu Adela Ilcovici din Cernăuți. Fiul acestora, Viorel, ajunge conferențiar la Universitatea din Timișoara și decan al Facultății Particulare de Psihologie din orașul de pe Bega²⁰.

Țugui, Teodor. Născut la 22 mai 1926, în cătunul Pariște, din comuna Cupca, județul Storojineț, în familia lui Simion Țugui al lui Costan al Patacuței, și al Veronicăi, născută Alerguș, țărani înstăriți. Urmează cursurile școlii primare în Cupca (1933–1940).

¹⁹ Emilian Țopa, *Profesor dr. Radu Popovici*, în „Natura”, anul XXIII, nr. 2, 1971, p. 90; Emilian Țopa, Constantin Toma, *Radu Popovici (1902–1970)*, în „Analele științifice ale Universității din Iași”, anul XVII, nr. 1, 1971, p. 233–235; I. Pînzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu, *op. cit.*, II, 1983, p. 229–230; George Istrate, *Profesor dr. Radu Popovici (9.III.1902 – 25.VIII.1970)*, în Petru Bejinariu, George Istrate, *Biologi de seamă din Bucovina*, II, Iași, Editura Bucovina, 1998, p. 76–79; Emil Satco, *op. cit.*, II, 2004, p. 251.

²⁰ Petru Ciobanu, Vasile Slănină, Reveca Prelipcean, *op. cit.*, p. 450–451. Aici și fotografia sa, executată la Viena în 1912 (p. 451).

În 1940, rămâne împreună cu familia sa sub ocupația sovietică. În 1941, la îndemnul directorului școlar Orest Ungureanu și al preotului Vasile Tcaciuc, se înscrie la Școala Normală de Băieți din Cernăuți, pe care o frecventează până în iarna anului 1943, când întrerupe cursurile din lipsa mijloacelor de întreținere (tatăl său este concentrat, iar fratele Vasile, elev la Școala de Brigadieri Silvici din Rădăuți) și pentru a o ajuta pe mama sa, bolnavă, la lucrările din gospodărie.

În 1943–1944, face premilitărie în sat, iar în martie 1944 se evacuează, în coloană, împreună cu tineretul comunei, parcurgând pe jos drumul până la Gustavăț, județul Olt. Considerat cetățean sovietic, este urmărit de autoritățile române și de sovietici, pentru repatriere forțată în U.R.S.S., fiind obligat să treacă prin multe peripeții timp de mai mulți ani (1944–1949).

În toamna anului 1944 este numit învățător la Frătăuți. După numai zece zile este transferat ca director la Școala primară din Țibeni, ca să i se piardă urma. După închiderea acesteia, din cauza epidemiei de tifos exantematic, este transferat la Școala primară din Milișăuți, apoi la Bădeuți. Aici se îmbolnăvește de tifos, este internat în spital și, aflat în comă, este dus la morgă și declarat decedat. Cu această ocazie, îi este anulat și buletinul de identitate, obținut cu multă greutate la Primăria Rădăuți. În 1945, lucrează un timp ca muncitor zilier la Ocolul Silvic Frasin, unde fratele său Vasile fusese numit brigadier. După mutarea fratelui la Ocolul Silvic Cărlibaba, Teodor Țugui ocupă un post de învățător la Rădăuți. Pentru a scăpa de hărțuirea autorităților administrative și de repatriere, solicită în același an mutarea în satul Sandra din județul Timiș-Torontal. De aici, este mutat la Biled, unde funcționează ca învățător în perioada 1945–1948.

În 1948, Teodor Țugui este încorporat în Regimentul 10 Grăniceri Oradea. După perioada de instrucție, este trimis la Școala de subofițeri pentru șefi de pichet de la Regimentul 1 București. După absolvirea școlii, la 6 martie 1949, este selectat pentru Școala de ofițeri a Ministerului de Interne din Radna, județul Arad, al cărei absolvent devine la 23 august 1950, cu gradul de locotenent. Ulterior este repartizat, la cerere, la Comandamentul Pompierilor, care îl trimite la Ploiești pentru o specializare, cu durata de șase luni, în domeniul petrolului și chimiei. După absolvirea cursului de perfecționare, Teodor Țugui este promovat comandant al Secției de Pompieri Drăgășani, apoi al Companiei Râmnicu Vâlcea. În perioada 1951–1953, funcționează la Centrul de Instrucție Corabia, apoi la Secția de Pompieri Huedin. În 1953, este numit comandant al Secției de pompieri Cluj, iar în 1954, șef al Inspecției regionale de Prevenire și Stingere a Incendiilor. În această calitate, funcționează aici până în 1982, când iese la pensie cu gradul de colonel. „Pentru vrednicia sa”, este decorat cu opt medalii și distincții, între care Meritul Militar cl. III–I, Medalia pentru „Paza contra incendiilor”, Medalia jubiliară a „Aniversării Forțelor Armate”, Ordinul Militar cl. III–I și Ordinul „Servicii deosebite pentru apărarea patriei”.

Concomitent cu activitatea militară propriu-zisă, Teodor Țugui își completează studiile civile: susține examenele de diferență pentru liceu, obține bacalaureatul (1961), urmează cursurile Facultății de Construcții din cadrul Institutului Politehnic Cluj (1961–1963), pe care însă nu le termină, fiind „suspectat de carierism”.

Căsătorit cu Cecilia Pipoș, absolventă a Liceului Comercial. Fiica lor, Teodora este absolventă a Academiei Muzicale din Cluj, ajungând profesoară de pian.

Colonelul în retragere Teodor Țugui, originar din Bucovina ocupată, se stinge din viață prematur, în urma unui infarct de miocard, la 25 decembrie 1995, fiind înmormântat în Cimitirul Municipal din Cluj-Napoca²¹.

Zegrea, Mihai. Născut la 13 aprilie 1915, în Cupca, districtul Storojineț, în familia lui Florea Zegrea-Tălălău, învățător, și a Emiliei, născută Weigel într-o familie de austrieci, stabiliți aici în 1905. Bunicul său dinspre mamă, Francisc Weigel, era administrator pe moșia lui Isidor Hupka, iar tatăl său era fiul preotului Miron Zegrea din satul învecinat Prisăcăreni, stabilit în Cupca în 1914. Mobilizat în armata austro-ungară, acesta este trimis să lupte pe frontul din Italia, unde este rănit în câteva rânduri. Se întoarce acasă cu gradul de sublocotenent și distins cu mai multe decorații, funcționează o vreme, după Marele Război, ca învățător în Cupca (1918–1924).

Mihai Zegrea urmează cursurile Școlii primare din Cupca (1923–1926), pe care le continuă la Liceul „Regele Ferdinand I” din Storojineț (1926–1933), unde se mută acum și familia sa. Alături de fratele său Constantin și de sora sa Maria, Mihai primește „o educație desăvârșită din partea părinților care au știut să îmbine exigențele față de învățătură cu jocul și distracția decentă”. După absolvirea liceului, Mihai Zegrea urmează cursurile Facultății de Drept din cadrul Universității din Cernăuți (1933–1938).

Refugiat în vara anului 1940.

Își face stagiul militar la Școala de Ofițeri de Rezervă Bacău, absolvind-o în 1941 cu gradul de sublocotenent. Devine ofițer activ în 1942 și participă la operațiunile militare de pe Frontul de Est și de Vest (1942–1945).

În perioada 1946–1948, este profesor la Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți, refugiat în 1944 la Timișoara. În 1948, este mutat la Cercul Militar Timiș, iar în 1962 este numit comandant adjunct la Spitalul Militar din Timișoara, de unde iese la pensie, în 1975, cu gradul de colonel.

Căsătorit în 1948 cu Cecilia Zelinschi, originară din Cernăuți, funcționară la Banca Agricolă din Timișoara. Unicul lor fiu, Mihai Zegrea, ajunge arhitect în Timișoara.

Colonelul în retragere Mihai Zegrea, originar din Bucovina ocupată, se stinge din viață la 26 decembrie 1987, fiind înmormântat în Cimitirul Municipal din Timișoara²².

²¹ Petru Ciobanu, Vasile Slănină, Reveca Prelipcean, *op. cit.*, p. 452–454. Aici, și fotografia sa din perioada când era maior.

²² Petru Ciobanu, Vasile Slănină, Reveca Prelipcean, *op. cit.*, p. 454–455. Aici, articolul său biografic este ilustrat cu reproducerea după o fotografie ce ni-l înfățișează în ținuta militară de ceremonie, cu gradul de colonel și pieptul încărcat de decorații (p. 455).